

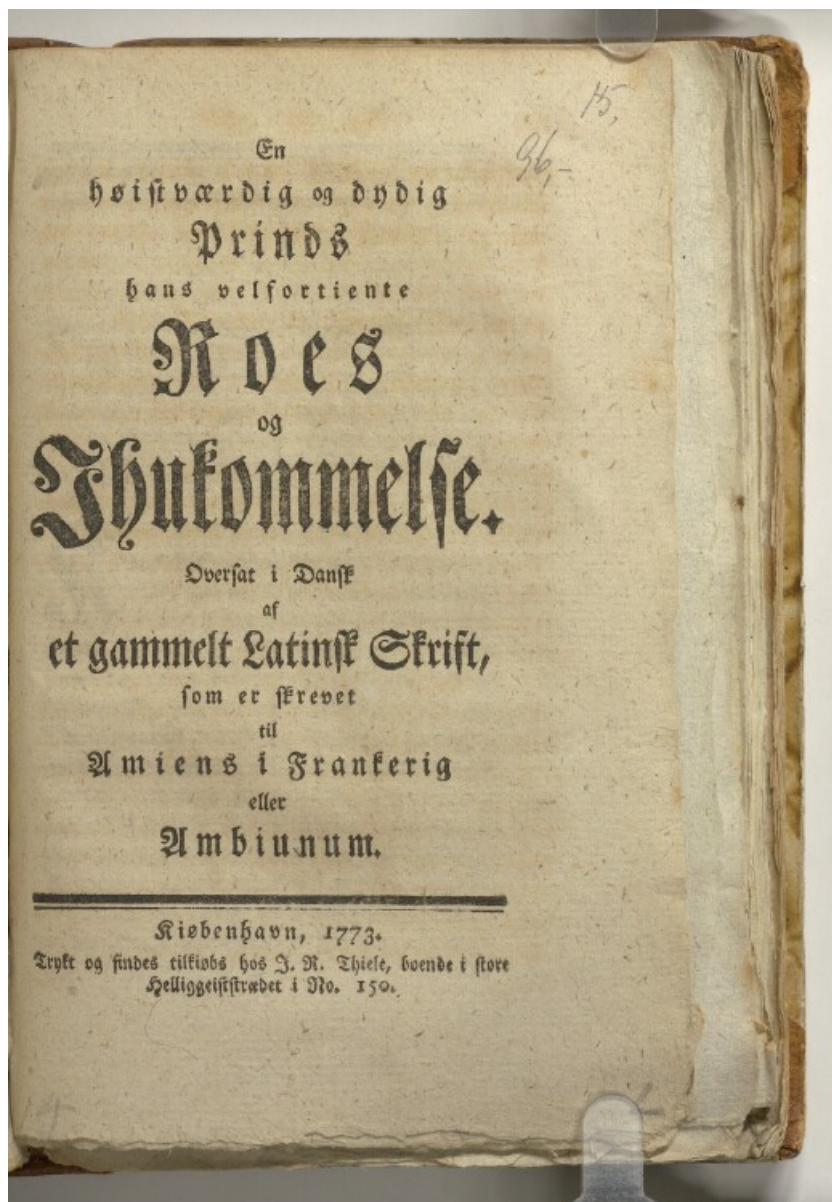
Titel: En høistværdig og dydig Prinds hans velfortiente Roes og Ihukommelse. Oversat i Dansk af et gammelt Latinsk Skrift, som er skrevet til Amiens i Frankerig eller Ambiunum.

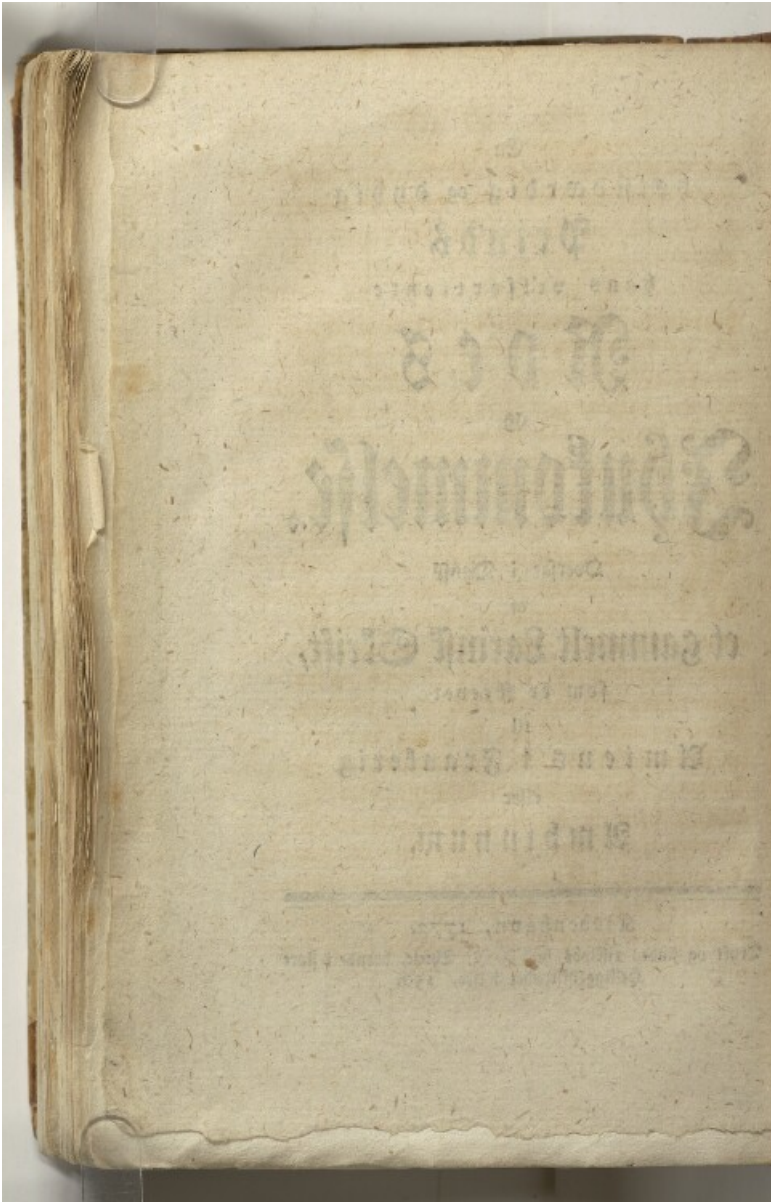
Citation: "En høistværdig og dydig Prinds hans velfortiente Roes og Ihukommelse. Oversat i Dansk af et gammelt Latinsk Skrift, som er skrevet til Amiens i Frankerig eller Ambiunum.", i *Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 22*, J.R. Thiele, 1773, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/catalog/tfs-texts-2_022-shoot-workid2_022_015/facsimile.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorpha samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 22

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

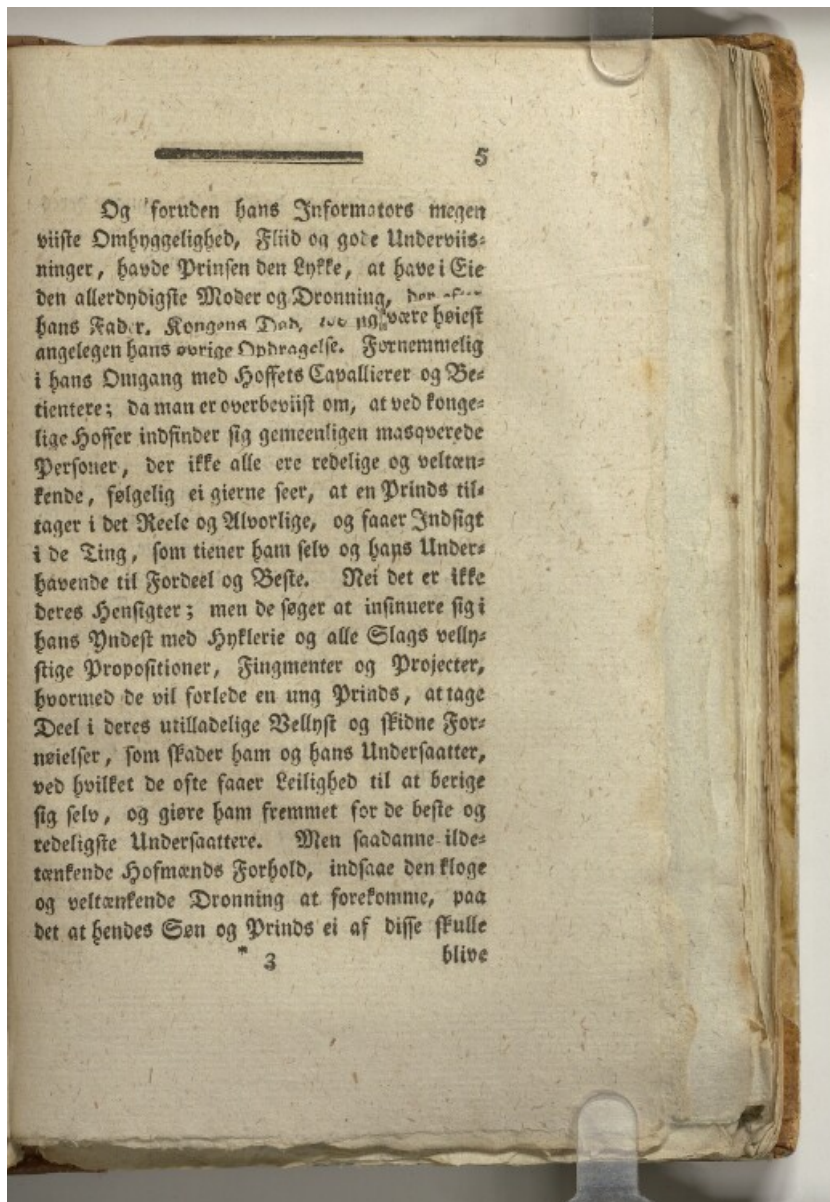

De gamle Forsædres Bedrifter viser os kiendelige Spor
paa Dyd og Udyd, og at Verden har frembragt
onde og gode Regentere, ligesødes onde og gode
Stats-Ministere. Begge Deele bør tiene os til
Exempler, de gode at efterfølge, elske og ære,
de onde derimod at sney og hade: i saadan Hen-
sigt anfører jeg denne Overrettelse til mine Lands-
mænds nærmere Betragtning.

Kong Ludovicus den gode, som ellers
blev nævnet den Hellige, regierede
1226 i Franckerig; denne Konge var
tvende Gange gift, eller forælet, med sin
første Dronning avlede han en Prinds og tre
Prindsesser, som alle levede efter deres Moders
Død; og med den anden Dronning blev han
(til Undersaatternes Lykke) atter begavet med en
Prinds. Da nu Kongen døde tiltrædede den
ældste Prinds sin Faders Throne, og uden at
giøre nogen stor Forandring, som ellers ved nye
Regenters Tiltrædelse pleier at skee, beholdt
han sin Faders forrige Stats-Ministere. Den
anden Prinds var ifkun fire Aar yngre da hans
* 2 Broder

Broder tiltraade Regieringen. Han befattede sig ei med noget, uden allene at lade sig undervise i de Videnskaber, som tilhører en Prinds! hvortil ham var udvalget en duelig og velkærd Mand til Informator, som underviste ham i Religionen, Historien, Philosophien og de fornemste Pligter, som en Prinds eller Regent tilkommer og bør vide; Prinsen var derhos af Naturen meddelet alle de gode Egenskaber, som saa høi en Person kunde ønskes: nemlig Fromhed, Kierlighed, sund Fornuft og tillige lærevillig at vide alt hvad ham af hans Informator blev foreviist, det ikke lod Kundskaben blive som en Skygge eller Drøm for hans Sind; thi den seer kun ind ligesom i Mørket, den overligger og bedrages, men han indprentede ham tillige om den Høiestes Visdom, som det himmelske Lys, der oplyser og forklarer alt det, som er dunkelt og mørk i den menneskelige Philosophie; hvorved Prinsen tiltog dagligen i alt det, som var godt, og gav ved alle Leiligheder tilkiende, at blive en stor Prinds, og derved tildrog sig alle høie og lave Undersaatteres Hierter, som fattede megen Kierlighed og Ære for hans høie Person.

Og foruden hans Informators megen
viiste Omhyggelighed, Flid og gode Underviis-
ninger, havde Prinsen den Lykke, at have i Eie-
den allerdygdigste Moder og Dronning, der
hans Kadet, Kongens Datter, og hvar hviist
angelegen hans øvrige Opdragelse. Fornemmelig
i hans Ungang med Hoffets Capallierer og Be-
tientere; da man er overbevist om, at ved lunge-
lige Hoffer indfinder sig gemeenligen masquerede
Personer, der ikke alle ere redelige og veltæn-
kende, selgelig ei gierne seer, at en Prinds til-
tager i det Reele og Alvorlige, og saer Indsigt
i de Ting, som tiener ham selv og hans Unders-
havende til Fordeel og Beste. Nei det er ikke
deres Hensigter; men de søger at insinuere sig i
hans Yndest med Hyklerie og alle Slags veltæn-
stige Propositioner, Fingmenter og Projecter,
hvormed de vil forlede en ung Prinds, at tage
Deel i deres utilladelige Bellyst og skidne For-
neielser, som skader ham og hans Undersaatter,
ved hvilket de ofte saer Leilighed til at berige
sig selv, og giøre ham fremmet for de beste og
redeligste Undersaattere. Men saadanne ild-
tænkende Hofmands Forhold, indsaer den kloge
og veltænkende Dronning at forekomme, paa
det at hendes Sen og Prinds ei af disse skulle
blive

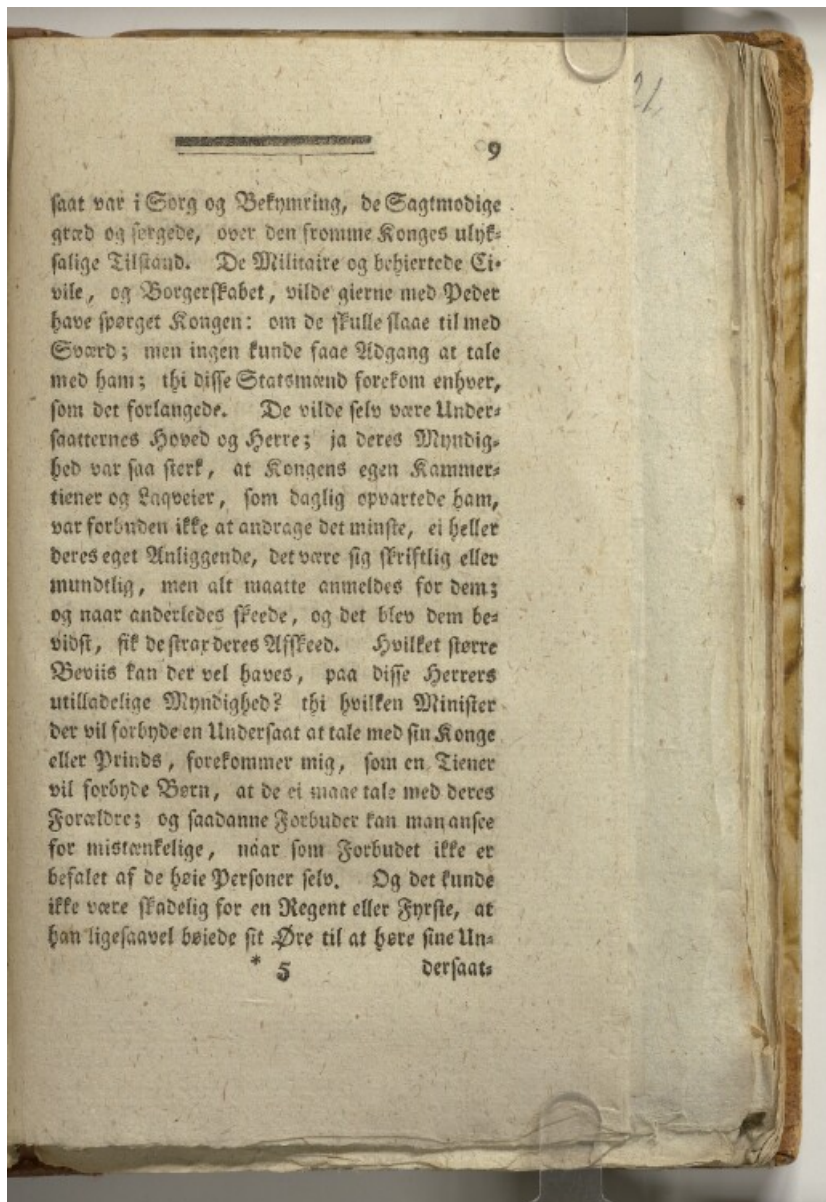
blive forføret, men da de ikke kunde opnaae deres Hensigter, saa sagde de: at Prinsen blev alt for quindagtig og kiølen opdragen, med mere Ondskab's Snak, som de foregav og udstræede til begges Raar. men alt dette uagtet, ansaae disse høie Sieler al deres Calumnie med Foragt, ve vidste meget vel, at misundelige Hjerter er fulde af Galde og Bitterhed, deres Tunger spytter Gift, og at deres Næstes Fremvert betager dem deres eget Sind's Noe. Den dydige Prinds blev ved i sine Studeringer, og søgte der i sine stille og rolige Foruøielser; thi de hyperligste Mand's Exempler var hans Dronnige om Natten, og hans Forlystelser at efterfølge dem den ganske Dag. Og i saa Maader var Dronningens, hans Moder fundet; hun ansaa Døden for den sikkerste Løbe-Bane, og i alt sit Forsagende havde hun sin Tillid til Gud, hun vidste at ingen sand Lyksalighed kan opnaaes her i Livet, forend man har fuldendt Livets Løb: hun indsaae tillige, at Verdens Lyksalighed er ikke aldeles tienlig for dødelige Mennesker; derfor stræbede hun saa meget mere, paa at øve de christelige Pligter, som paa hiin Dag kunde tilbringe hende (efter den jordiske Krones Afseggelse) Grens Krone.

Men

Men merk vel, hvad som skeede til Sorg for denne allerbeste Dronning og hendes Søn, den Kongelige Familie og tillige Undersaatterne.

Neppe havde den unge Konge regieret i 5 Aar, med Raad af de gamle Ministere, som hans Sal. Fader efterlod sig: saa indfandt sig ved hans Hof tvende onde og slette Gemytter, der paa utilladelige og skadelige Maader insinuerede sig saa sterkt, i Kongens og Dronningens særdeles Yndest, der vorte saa sterkt til, at enhver Undersaat maatte forundre sig derover, og kunde ansees som stridende imod kronede Hoveders Værdighed, hvorved at disse onde Mennesker fik Leilighed at proponere for Kongen, at det var raadeligt, at han affskedigede de gamle Stats-Ministere, forgivende, at han som en souverain Regent, af dem var betaget hans høie Myndighed, og at de i mange Maader var hans Regiering og Undersaatters til Skade og Ruin. Deres Propositioner fik Sted, og disse gamle Stats-Ministere fik Ulfked og sadt paa Pension: da de nu havde faaet dem til Side, saa havde den unge Konge ingen andre at hælde sig til, uden disse og hans Dronning; thi alt hvad de samtlig forebragte maatte skee, og de blev i en Hast opheiet til de største Væres Posten, som aldrig forhen er skeet,

Magt og Vælde blev dem i alt givet, til at byde i Kongens Navn, hvad de vilde have frem; ved hvilken Heiher og Ansæelse, de dagligen fik Tilhængere der vare ligesindet med dem, og med hvilke de overlagde, at udtænke hvad skadeligt kunde vare for Regieringen og Undersaarterne. Fornemmelig saae de ved alle Leiligheder at tildrage sig Landets Indkomster, derfor maatte de gamle Embedsmænd, som vare i Collegierne af Veien, og i deres Sted indsat nye, som var deres Tilhængere, til hvilke de bedre kunde betroe sig, i Henseende til deres onde Hensigter imod Regieringen og Landet, ja deres Overmod og utilfadelige Anthoritet, tog saa sterk til, at alle Inden og Udentigse maatte forundre sig derover, de udvirkede og anordnede alt hvad de vilde have frem; de vanhelligede Religionen og den geistlige Stand; forandrede Kongens Love og Anordninger, og i Steden udgav contradictoriske Forordninger, stridende imod Guds og alle christelige Regieringers Love; ja alle Ting var for dem, som en Kastebold. Enhver Fornuftig kan forestille sig, at denne Regierings Forhold smertede den dydige Dronning og Prinds, og den øvrige Konges Familie, der ofte maatte taale og lide deres utilfadelige Fortredeligheder, og enhver troe Under-
saat

9

saat var i Sorg og Bekymring, de Sagtmodige
gæd og færgede, over den fromme Konges ulyk-
salige Tilstand. De Militaire og behiortede Ci-
vile, og Borgerkabet, vilde gierne med Peder
have spurget Kongen: om de skulde staae til med
Sværd; men ingen kunde faae Udgang at tale
med ham; thi disse Statsmænd forekom enhver,
som det forlangede. De vilde selv være Under-
saaternes Hoved og Herre; ja deres Myndig-
hed var saa sterk, at Kongens egen Kammer-
tiener og Raadvær, som daglig opvartede ham,
var forbuden ikke at andrage det minste, ei heller
deres eget Anliggende, det være sig skriftlig eller
mundtlig, men alt maatte anmeldes for dem;
og naar anderledes skeede, og det blev dem be-
vidst, fik de strax deres Afseede. Hvilket større
Beviis kan der vel have, paa disse Herrers
utilladelige Myndighed? thi hvilken Minister
der vil forbyde en Undersaat at tale med sin Konge
eller Prinds, forekommer mig, som en Tiener
vil forbyde Dorn, at de ei maae tale med deres
Forsaldre; og saadanne Forbudet kan man ansee
for mistænkelige, naar som Forbudet ikke er
befalet af de høie Personer selv. Og det kunde
ikke være skadelig for en Regent eller Fyrste, at
han ligesaa vel hørte sit Dre til at høre sine Un-
dersaats

* 5

derfaatteres Udfigende, som ellers at lade sig samme vrangeligen forestille af partiske Collegier, og hvis Forestillings-Grund, bliver aldrig den Klagende bevidst, paa anden Maade end dette: at deres Ansøgning er afslagen. Ufsalige Undersaatter, hoor Hørsien selv examinerer deres Klagemaal, og tilbageholder deres Hænder, som vil undertrykke dem. Men at komme til Slutningen af disse Statswends Regiering, der dagligen tog til i Magt og Vælde, saa at man ei andet kunde slutte: end at det tilsidst ville komme til en indbyrdes Krig; thi man merkede at de iverfsatte adskillige Anfialter, hvortil deres Tilhængere vare dem bevaagen nok, altsaa var man befrygtende, at de havde i Sinde, at udføre en Østerlands Myndighed, og om gierligt var, at anmasse sig Regieringen, som Protector; thi Kongen befandt sig meget sygelig. Af dette som nu er anfert, kan man letteligen begribe, i hvilken bedrøvelig Tilstand Kongen, det Kongel. Hus, Landet og Undersaatterne var geraadet i, medens at denne Tid endnu laae under Asken, hvis Lue og Flamme var nær ved at brænde; hvorfore Undersaatternes Fortrydelse dagligen tiltog, og de som elskede deres Konge og den Kongel. Familie og Føderuelandet, var
eenig

eenig med hinanden, at gjøre en Ende paa disse skadelige Ministeres Regjering. Forsigtighed blev i alle mulige Tilfælde brugt; thi man merkede, at disse Onde havde anseelige Tilhængere, skiont de ei saa aabenbare torde lade sig merke, og man kunde da ei vide med hvilket Partie man talede. O! hvilken uilvørdig Tilstand under en souverain Regjering, at den ene Undersaat og Medborger, ei eensindtet tør tale med hinanden, om deres Konge og Landets Beste.

Men at alle Ting havde saa farligt Anseende, lod den Allerhøieste see, at hans Magt er ubunden og hans Wiisdom er fra Evighed, og at hans Hgand uddeler Orden, Naade og Bistand. Den elskvørdigste Prinds, Dronningen hans Moder, med deres troe Mænd, havde efter den Høiestes Indgivende, klogeligen overlagt, paa en beleilig Tid, at anmeldte for Kongen, den Fare og Ulykke, som hans høie Person med Familie samt Undersaatterne var undergivet, formedelst disse skadelige Stats- Ministeres Behandling, derforø nødvendig at lade dem med deres Tilhængere aretere og separeres fra hinanden; da man ellers kunde vente, at mange tusinde Undersaatter, som elskede Kongen, vilde gribe til Hævn, hvilket om det kom
til

til den Overlighed, vilde det see grusomt ud, og ei endes uden en indvortes Krig og meget Blods Udgydelse ic. Betragtning af saadan velbetænkt og heistnødvendig Forestilling, udstædede Kongen Ordre, at lade disse tit ommeldte Statsmænd med deres Complot strax arrestere, og derefter at actionere, da enhver efter befindende Skyld og Brøde blev straffet. Dette Foretagende opvakte en almindelig Glæde hos alle nær og færværende Underfaatter; og en Taksigelse til Gud blev over alt i Rigerne ei forglemt.

Og da nu Kongen var ved Forsynets Haand, og hans Heilongelige Families kjerlige Omhu blev befriet fra disse voldsomme og skadelige Menneffers Behandlinger, ansaae han for raadeligt, saavel i Henseende hans Svagbed og Sindss Røstighed, at overdrage, som den ypperste Stats-Minister, Rigerne og Underfaatternes Bestyrelse til sin Broder Prinsen, som udvælgede med sig de beste og erfarneste Statsmænd; thi det var ham bevidst, at Prinsen besad en fuldkommen Indsigt i Regieringens Tilstand, og tillige heist elsket af alle Underfaatterne; tilmed Rigets Arve-Prinds, folgelig kunde Kongen allerbest være forsikket om hans Bestyrelse, og i saa Maader være betrygget om
alt

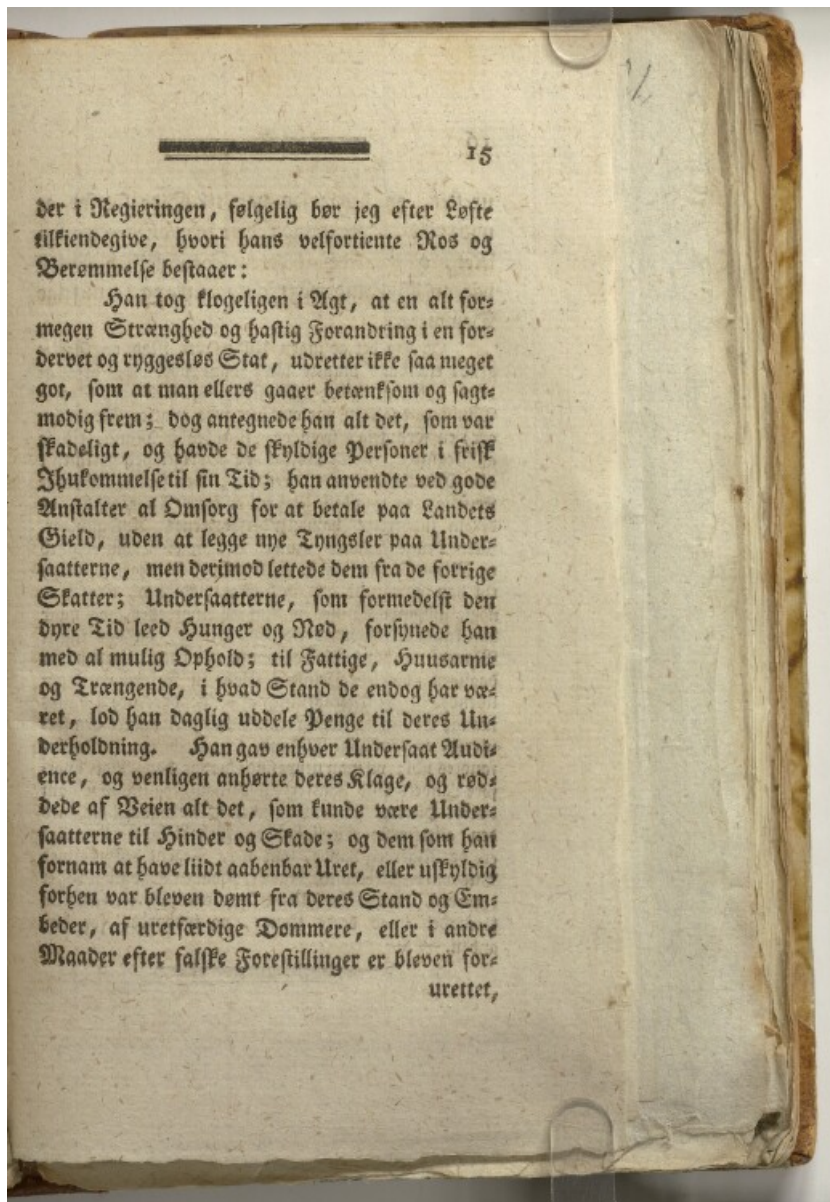
alt hvad han og hans Raad frembragte til at underskrive og forsegle.

Men i hvilken forvirret, fordervet og confus Tilstand at Landet og Rigerne den Tid var geraadet udi, kan man neppe forestille sig, Landet var sat i en stor Sield: dyre Tider, saa at Underaarterne leed megen Mangel paa Livs Dybold, og raabte om Hielp: Paster og megen Ondskab havde fæstet dybe Klodder i adskillige Stænder, og mange tusinde Klager indleb over Forurettelser, og i samme Tid var nesten hele Europa sat i Bevægelse, formedelst nogle Magters blodige og haarde Krige, saa at det ene Raab-Rige ei kunde vide sig sikker for det andet, desnaarsag fandt enhver sig besejret at sette sig i forsvaerlig Tilstand; og foruden alt dette modte utrolige Hændelser, som jeg ei vil anføre i denne Oversættelse, i Betragtning af, at samme kunde finde en Lighed med vore Tider. Saa at ingen mere dydig og klog Prinds med sine Stats-Ministere, kunde finde større Vanstueligheder, end som han befandt; her blev ei allene hans Forstand og Indsigt sat paa Prove, men tillige hans Menneske-Kierlighed og Laalmodighed dagligen belæstet med svære Byrder. Det er sandelig ikke saa let en Sag, som de Uvidende

taaler,

tænker, at regiere Land og Riger, Statens Bygning er stor, og dens Beboere ere mange tusinde, af hvilke de fleste ofte er ubillig misforsoiet, man opbygger en demoleret Bygning paa samme Grund den forhen har staaet, skient den har været mere til Skade end Fordeel, derimod nedriver man en nye og mere fordeelagtig, formedelst Mangel af Indsigt til dens væsentlige Nytte; Aarsagen at Bygningerne af samme har havt deres Hensigter, man troer ikke at det Onde staaer uformet paa Siden af det Gode for at skade, men naar det onde er blot og allene ondt, da bør det oprykkes og til Grunden ruineres; thi enhver som gjør ont og skadeligt bør straffes. Men hvorledes seer man ikke her udi Contrarium, de Rige og Høie af Stand har gementligen til alle Steder og Tider sine mægtige Patroner, og om Retfærdighed selv seer deres Feil og Forseelse, at være høist strafværdig, saa handles med dem, som kielne og onne Forældre pleier at giøre med deres Børn; de seer igjennem Fingre med deres Forseelser; man siger ikke forgieves: At de smaae Tyve bliver hængt naar de store gaaer frie.

Jeg har forhen anført i hvilken Tilstand at denne dydige Prinds traadde ind med sin Broder

der i Regieringen, følgelig bør jeg efter Løfte
silkendegive, hvori hans velfortiente Nos og
Berømmelse bestaaer:

Han tog klogeligen i Aigt, at en alt for-
megen Strængthed og hastig Forandring i en for-
dervet og ryggesløs Stat, udretter ikke saa meget
got, som at man ellers gaaer betænksom og sagte
modig frem; dog antegnede han alt det, som var
skadeligt, og havde de skyldige Personer i seiff
Ihukommelse til sin Tid; han anvendte ved gode
Anstalter al Omsörg for at betale paa Landets
Gield, uden at legge nye Tungsler paa Under-
saatterne, men derimod lettede dem fra de forrige
Skatter; Undersaatterne, som formedelst den
dyre Tid leed Hunger og Nød, forsynede han
med al mulig Ophold; til Fattige, Huusarnie
og Trængende, i hvad Stand de endog har væ-
ret, lod han daglig uddele Penge til deres Un-
derholdning. Han gav enhver Undersaat Audi-
ence, og venligen anhöerte deres Klage, og røds-
dede af Veien alt det, som kunde være Under-
saatterne til Hinder og Skade; og dem som han
fornam at have lidt aabenbar Uret, eller uskyldig
forhen var bleven demt fra deres Stand og Em-
beder, af uretfærdige Dommere, eller i andre
Maader efter falske Forestillinger er bleven for-
urettet,

urettet, og desaarfag var til Side sat for at
upde videre Opreisning; dem forskaffede Prinsen
Ret, og befalede at deres Forurettelser skulde
paa ny blive undersøgt af upartiske og fornuftige
Dommere.

Og paa det at ingen Underfaats Død og Anlig-
gende efterdaas maatte blive ham ubevidst, befalede
denne dødige Prinds, (som selv tillige med hans Stats-
Ministere dagligen var omgivet med vigtige Forretning-
er) en fernuftig, from og veltenkende Mand, tillige
af Degnitet; hvis Trostid og Oprigtighed Prinsen i
alle Maader var forsikket om, der skulde imodtage
skriftlig, og mundtlig anhøre enhveres Andragende, og
derom indberette ham Underfaaternes Ansøgninger.
Med denne Mand's venlige Omgang, Taalmodighed
og Menneske-Kierlighed, fandt enhver sig meget forstærket,
thi han beaagnede alle med Sagtmodighed, uagtet at
nogle indfandt sig med ugrundede Angivelser, og naar
han kunde lette nogens Nød og Trang, da var ingen
Mangel paa hans Side og ymme Hjertelag, ligesom han
dagligen uddelede Prinsens Gave til Fattige og Nød-
lidende. I Betragtning af denne dyrebare Prinses
mange kierlige og flege Foranstaltninger, uagtet den for-
virrede og vanskelige Tilstand, som meldt er, Landet be-
fandtes udi; vil man neppe finde mange hans Lige, hvor-
fore Landets Underfaatter elskede ham, og indlakte ham
i deres Hjertter, som et Dagendesfre; de ansaae ham med
den allerstørste Kierlighed og Verbodighed. Lykkelige
ere de Nigere og Lande, som af en Regent bestyres med
Visdom og Kierlighed, begge ere som en Sæd man kaster
i Jorden, der opvokser i Underfaaternes Hjertter til Guds
kierlighed imod deres Konge, og indbyrdes for hin-
anden.